

Voorzetsels of achterzetsels?

Lesbrief bij ANS hoofdstuk 9: *De adpositie*

e-ans.ivdnt.org/onderwijs

Instituut voor de Nederlandse Taal, 2021

Auteur: Kathy Rys

Algemeen	
Naam opdracht	Betekenisverschillen tussen voorzetsels en achterzetsels
Niveau	eenvoudig
Gebruikte bronnen en lesmaterialen	e-ANS paragraaf 9.2.2: Betekenisverschillen tussen achterzetsels en voorzetsels
Omschrijving	Een figuur wordt gegeven waarin een bepaalde situatie wordt geïllustreerd. Bij de figuur worden telkens twee zinnen gegeven: een met een voorzetselconstituent en de andere met een achterzetselconstituent. De student/leerling krijgt de opdracht de zin te kiezen die de situatie het beste omschrijft.
Doel	Leren wat de betekenisverschillen zijn tussen voorzetsels en achterzetsels.

Informatie voor de docent

Bron: e-ANS paragraaf 9.2.2

Leerdoel en niveau van de oefening

Deze oefening is bedoeld om leerlingen/ studenten te laten inzien dat specifieke adposities een verschillende betekenis kunnen uitdrukken afhankelijk van hoe ze gebruikt worden: als voorzetsel dan wel als achterzetsel. De oefening is van een makkelijk niveau en is gericht op leerlingen / studenten die reeds tot de volgende inzichten gekomen zijn:

- de leerling / student heeft geleerd dat voor- en achterzetsels (beiden adposities) verbindingswoorden zijn die samen met een zelfstandig naamwoordgroep (= complement) een woordgroep vormen (= adpositieconstituent) en die deze woordgroep verbinden met iets anders in de zin (bijv. met de referent van het onderwerp in *Het boek ligt op de tafel* of lijdend voorwerp in *Jan gooit zijn beker op de grond*). (overeenkomst tussen voor- en achterzetsels)
- de leerling / student heeft geleerd dat het verschil tussen voor- en achterzetsels bepaald wordt door de plaatsing van het verbindingswoord (de adpositie) ten opzichte van de zelfstandig naamwoordgroep waarmee het een woordgroep vormt

(het complement), respectievelijk direct vóór vs. direct achter het complement.
(verschil tussen voor- en achterzetsels)

- de leerling / student heeft geleerd dat adposities betekenissen uitdrukken, waarvan de meest voorkomende ruimtelijk (plaats / locatie of richting / directioneel) of temporeel zijn.

Opdracht en oplossingen

De figuren in de oefening illustreren telkens een specifieke situatie en de leerling / student moet uit twee zinnen de zin kiezen die deze situatie het beste beschrijft.

Figuur 1 beschrijft de situatie waarin de auto zich beweegt van de rand van het kruispunt naar ergens op het kruispunt. Hier is dus de keuze voor een achterzetselconstituent (zin a) de beste keuze, aangezien locatieve adposities als *in* en *op* gebruikt worden als achterzetsels om een pad (richting) aan te duiden, terwijl ze als voorzetsels meestal een plaats uitdrukken.

Figuur 2 beschrijft de situatie waarin iemand die zich niet in het bos bevindt, het bos betreedt. Er is dus sprake van een pad.

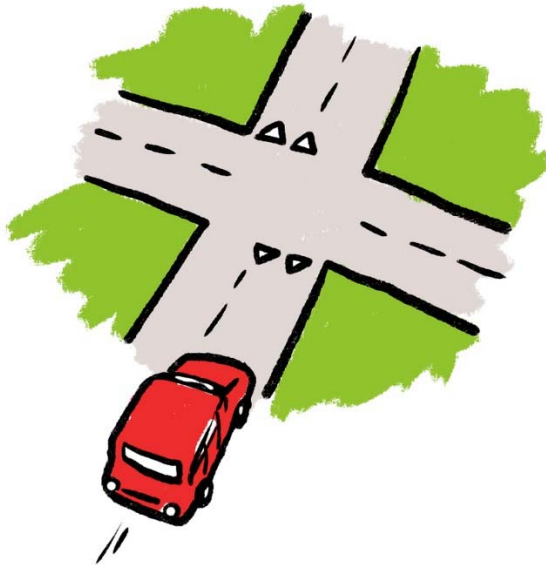
Figuur 3 beschrijft de situatie waarbij iemand zich ergens op een brug bevindt. Er is dus geen aanwijzing dat deze persoon de hele brug over fietst (geheel pad), de persoon kan bijvoorbeeld stil gaan staan midden op de brug. Zin b beschrijft een gedeeltelijk pad en geeft dus het beste de situatie weer.

Op figuur 4 is duidelijk dat iemand zich in de gang bevindt en daar loopt. De zin met de voorzetselconstituent (zin b) is dus de beste keuze.

Oefening

In de volgende oefening zie je telkens een figuur en twee zinnen die een situatie beschrijven. Kies telkens de zin die de figuur het beste beschrijft.

1. Welke zin past bij de figuur?

- a. De auto rijdt het kruispunt op.
- b. De auto rijdt op het kruispunt.

2. Welke zin past bij de figuur?

- a. De man wandelt in het bos.
- b. De man wandelt het bos in.

3. Welke zin past bij de figuur?

- a. Het meisje fietst de brug over.
- b. Het meisje fietst over de brug.

4. Welke zin past bij de figuur?

- a. Hij loopt de gang door.
- b. Hij loopt door de gang.

Reflectie

Je bespreekt nu klassikaal welke zinnen je hebt gekozen.

Je hebt nu geleerd dat bepaalde adposities een andere betekenis uitdrukken afhankelijk van hoe ze gebruikt worden: als voorzetsel dan wel als achterzetsel.